

ROSSIYA-UKRAINA QUROLLI MOJAROSIDA XUSUSIY HARBIY KOMPANIYA
QO‘LLAYOTGAN TAKTIKALAR XUSUSIDA
(“VAGNER” XHK MISOLIDA)

Xakimov Muhammadbobir Sayfidinovich

Mustaqil tadqiqotchi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11287555>

Annotatsiya. Mazkur maqolada Rossiya-Ukraina qurolli mojarosida xususiy harbiy kompaniya qo‘llayotgan taktikalar xususida so‘z boradi. Maqola asosiy mazmuni “Vagner” XHK misolida ochib berilgan.

Kalit so‘zlar: qurolli mojarosi, Rossiya-Ukraina, Vagner guruhi, rus qo‘mondonligi, yollanma askarlar.

REGARDING THE TACTICS USED BY A PRIVATE MILITARY COMPANY IN THE
RUSSIAN-UKRAINIAN ARMED CONFLICT
(IN THE EXAMPLE OF THE "WAGNER" CPC)

Abstract. This article talks about the tactics used by a private military company in the Russia-Ukraine armed conflict. The main content of the article is revealed on the example of "Wagner" KHK.

Key words: armed conflict, Russia-Ukraine, Wagner group, Russian command, mercenaries.

К ВОПРОСУ О ТАКТИКЕ, ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЧАСТНОЙ ВОЕННОЙ
КОМПАНИЕЙ В РОССИЙСКО-УКРАИНСКОМ ВООРУЖЕННОМ КОНФЛИКТЕ
(НА ПРИМЕРЕ ЦПК «ВАГНЕР»)

Аннотация. В данной статье рассказывается о тактике, которую использовала частная военная компания в российско-украинском вооруженном конфликте. Основное содержание статьи раскрывается на примере ХК «Вагнер».

Ключевые слова: вооруженный конфликт, Россия-Украина, группа Вагнера, российское командование, наемники.

Rossiya Ukrainaga bostirib kirganidan so‘ng, Vagner guruhi cheklangan jamoatchilik ishtirokiga ega bo‘lgan yashirin tashkilotdan Rossiyaning tashqi ta‘sirining jamoatchilik tomonidan tan olingan va oldingi qismiga aylandi. Putinga yaqin bo‘lgan tadbirkor Yevgeniy Prigojin tomonidan boshqariladigan Vagner XHK Ukrainada 2022 yil aprel oyida paydo bo‘ldi.

Bu vaqtga kelib, Kiyev, Xarkov va Nikolaev yaqinida mag‘lubiyatga uchragan rus qo‘mondonligi Donbassda bir vaqtning o‘zida bir necha yo‘nalishda hujum boshladi. Ularning aksariyati ko‘zlangan maqsadga erishgan holda yakunlanmadi, ammo Vagner XHK Ukraina Qurolli Kuchlarini Popasnayadan haydab chiqarishga muvaffaq bo‘ldi (*shuningdek, Markaziy harbiy okrug qo‘shinlari Liman shahrini egallab olishdi*). Ushbu harbiy operatsiyalar davomida Vagner XHK o‘z taktikasi frontda hukm surayotgan sharoitga mos kelishi hamda samaraliroq ekanligini ko‘rsatdi.

Vagner XHKning Rossiya-Ukraina qurolli mojarosida olib borgan harbiy amaliyotlari tahlili shuni ko‘rsatmoqdaki, ushbu yonlanma jangchilardan iborat bo‘linmalar shaxarni qurshab olish va egallash, ushbu sharoitida jang olib boorish shuningdek, artilleriya va uchuvchisiz uchish

apparatlari imkoniyatlarini muvofiqlashtirgan holda qo'llash kabi bir muncha takomillashgan harbiy taktikalarni qo'llaganligidan dalolat bermoqda.

Xususan, Baxmut uchun jang paytida Vagner XHK **ko'p marotaba asosiy hujumlar yo'nalishini o'zgartirdi**. Agar 2022 yil noyabr oyida yollanma askarlar Baxmutni janubdan bosib olishni maqsad qilgan bo'lsa, dekabr oyining boshida XHK kutilmaganda Soledar yo'nalishiga e'tibor qaratdi va uning bir nechta muhim shahar atrofini (*Yakovlevka, Baxmutskoye*) egallab oldi. Keyin XHK yana o'z harakatlarini Baxmutning janubiga siljitib, Opytnoye chekkasining bir qismini egallab oldi, ammo keyin yana Soledar hududiga bor kuchi bilan zarba berdi, buning natijasida esa shaharni bosib olishga erishdi. Baxmutning o'zida harakat vektorlari xuddi shunday o'zgarib turdi. *Hujum yo'nalishidagi bu takroriy siljishlar Ukraina Qurolli Kuchlarining zaxiralarni "parchalab tashladi"*.

An'anaviy shaxarni egallash uchun jang olib borish taktikasida hujumning asosiy yo'nalishi, ushbu yo'nalishdagi hujum ob'ekti hamda harakatning keying yo'nalishi jangovar vazifa sifatida operatsiyalarni rejalashtirish jarayonida qat'iy belgilanishini inobatga olsak ushbu Rossiya-Ukraina mojarosida Vagner XHK tomonidan hujum operatsiyalari davomida qo'llangan **hujum yo'nalishini bir necha bor o'zgartirish taktikasi** shaxarni egallab olish uchun olib boriladigan harbiy harakatlarning o'ziga hos yangi jihatidir.

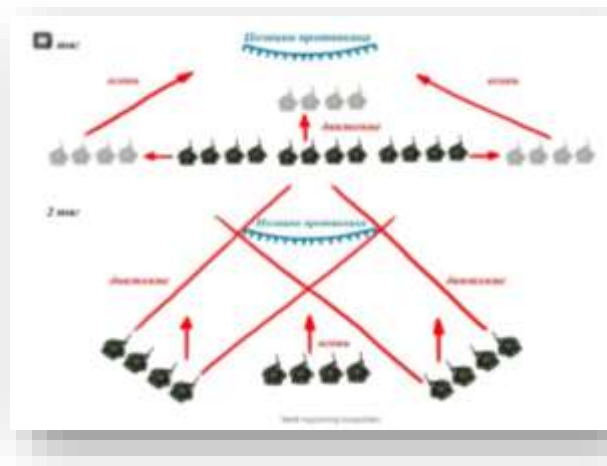
Ma'lumot uchun: *Bu yondashuv, Rossiya yo'nalishi qo'mondonligi (Sharqiy harbiy okrugdan) ko'p oylar davomida bir xil yo'nalishlar bo'ylab hujumlarni takrorlagan Ugledarga qilingan hujumdan tubdan farq qiladi.*

Takidlash joizki, Popasnaya uchun kechgan janglarda Ukraina Qurolli Kuchlarining katta bo'linmasi pozitsiyasini egallab olgan yollanma askarlar hujum guruhining jang olib borish taktikasi aynan yuqorida takidlangan taktikaga asoslangan holda amalga oshirilgan. Mazkur amaliyot, Rossiya muntazam qo'shinlari Lugansk viloyatining Mariupol va Rubijne shaharlaridagi shahar janglari bilan taqqoslanganda ushbu jihati bilan keskin farq qildi.

Shuningdek, Vagner XHK harbiy operatsiyalarni olib borishda asosan **kichik hujum otryadlari bilan ishlaydi**, ular o'z navbatida hujum guruhlaridan iborat. Ukraina harbiylari va jurnalistlarining xabar berishicha, ushbu hujum guruhlari soni **7 kishidan 50 kishigacha** bo'lgan yonlanma jangchilardan iborat.

Ma'lumot uchun: *ushbu mojaroda mobil hujum otryadlari qo'llanilgunga qadar Rossiyaning muntazam armiyasi tarkibi 250-1000 askardan iborat otryad(batalon)lar tarkibida harbiy operatsiyalarni olib borgan.*

Germaniyaning Bild portalida nashr etilgan Aleksandr Pylev maqolasida ushbu hujum otryadlarining harakat taktikasi keltirib o'tilgan (*1-rasm*). Unda takidlanishicha, hujumchi otryadlar asosan tunda va piyoda hujum qiladi. Zirhli mashinalar to'g'ridan-to'g'ri yaqin janglarda kamdan-kam qo'llaniladi. Otryad shaxsiy tarkibi manevr va o't ochish guruhlariga bo'linadi. *Manevr*

bo'linmasiga o'qchilar, o't ochish bo'linmasi esa pulemyotchi, snayper, granatamyotchi va ularning ikkinchi raqamlarini o'z ichiga oladi. Ushbu birliklar ham uch qismga: markaziy, chap va o'ng qanotlarga bo'linadi. Qanot bo'linmalari bir xil chiziqda qolishda davom etib, markazdan yon tomonlarga o'tadi. Deyarli har bir guruhga operatsiyalar davomida Ukraina Qurolli Kuchlari pozitsiyasini batafsil o'rganadigan razvedka uchuvchisiz uchuvchi apparati (*bunday vositalar Rossiyaning muntazam armiyasida hali ham yetishmayapti*) hamroh bo'ladi. Vagner dronlardan foydalanishga katta e'tibor beradi, ayniqsa, eng arzonlari – **“Mavik”** va **“Matrix”** turidagilardan. Guruh komandiri va uning o'rinbosarlari har bir yollanma askar uchun marshrutlar ko'rsatilgan elektron xaritada tayinlangan pozitsiyaga yaqinlashish hamda jangning borishiga batafsil rejasini oladi va operatsiyani amalga oshiradi.

Nemis nashrining ta'kidlashicha, Vagner XHK aynan shu tarzda hujum otryadlarini qo'llash taktikasi orqali Soledar va Baxmut hududlarida muvofaqiyatga erishgan. Mutaxassislarining ta'kidlashicha ushbu hujumchi otryadlarning samarali amaliyoti muntazam Rossiya armiyasiga joriy etilgan. Bunday hujum otryadlari Rossiya Qurolli Kuchlarining ko'plab bo'linmalarida (**“Shtorm-Z”** va **“Bo'ron”** nomi bilan) yaratilgan va Ukrainaning mudofaasiga qarshi muvaffaqiyatli foydalanilmoqda. Ular Vagner hujumchi otryadlaridan zirhli mashinalar bilan mustahkamlanganligi bilan farq qiladi.

Ushbu yangicha taktik harakatlar bilan bir qatorda, Vagner XHK harbiy operatsiyalar davomida bo'linmalarni qo'llab-quvvatlovchi va asosiy talofat yetkazish vositasi bo'lgan **artilleriyani jang maydonida qo'llash taktikasiga ham o'ziga hos yangicha o'zgartirishlar kiritgan.**

2022 yil 22-oktyabr kuni ijtimoiy tarmoqlarga joylangan Andrey Batov tomonidan suratga olingan “Do'zaxning eng yaxshisi” nomli Vagner XHK ning jangovar operatsiyalarni o'tkazish amaliyoti aks etgan harbiy jangovar filmida kuzatishimiz mumkinki, yonlanma jangchilarni qo'llab-quvvatlovchi ***Vagner artilleriyasi asosan tarqoq holda jangovar harakatlar olib borgan,*** bu unga dushman tomonidan amalga oshirilgan qarshi harakatlar davomida katta zarar ko'rmaslik imkonini beradi. Bundan tashqari, artilleriya bo'linmalarini tarqoq holda qo'llash yuqori aniqlikdagi boshqaruvni va muloqot talab etiladi. Muntazam rus armiyasi maxsus harbiy operatsiyaning dastlabki bosqichlarida ushbu turdagi bo'linmalarni jamlangan holda qo'llaganligi sababli katta yo'qotishlar ko'rgan.

Ma'lumot uchun: *Ekspertlarning fikriga ko'ra, Rossiya-Ukraina o'rtasidagi qurolli mojaroning dastlabki 18 oyida Rossiya Qurolli kuchlari 5000 dan ortiq artilleriya tizimini yo'qotgan. Bunga asosiy sabablari sifatida ushbu bo'limlarni an'anaviy jamlangan holda qo'llanilishi, manyovrchanlik darajasining pastligi hamda Ukraina qarshi hujumi artilleriya zaxiralarini katta qismini ishlatishga majbur qilganligi ekanligi ta'kidlanadi.*

Shuningdek, Vagner XHK yonlanma jangchilari artilleriya nishonlarini mo'ljalga olishda XXI-asrning ***dron texnologiyasi imkoniyatlaridan muvofiqlashtirilgan holda foydalanish tajribasini*** o'z bo'linmalariga joriy qilib, ishonchli qo'llaganligini alohida ta'kidlash zarur. Ushbu yangi amaliyot artilleriya bo'linmalarini Ukraina qo'shinlari bilan kurashish uchun ancha samarali kuchga aylantirdi (*Rossiya-Ukraina qurolli mojarosining hozirgi borishida Rossiyaning muntazam armiyasi ham, Ukraina Qurolli kuchlari ham ushbu yangi amaliy tajribadan faol foydalanib kelmoqda*). Mazkur takomillashgan harbiy taktika Vagner XHK bo'linmalari qo'llayotgan

artilleriya snaryadlari qayerga tushishi va ularning Ukraina nishonlariga qanchalik yaqin kelganini kuzatish, zaruriy tuzatishlarni kiritish uchun dastlabki ma'lumotlarni olishda katta imkoniyatlarni tag'dim qiladi.

Yuqorida keltirilgan fikirlardan kelib chiqqan holda quydagilarni xulosa sifatida takidlash o'rinli, Vagner guruhi "xususiy harbiy kompaniya" sifatida tanilgan bo'lsada, aslida Rossiya davlati maxfiy xizmatlari tomonidan boshqariladigan, oddiy armiya bo'linmalariga xos bo'lgan jangovar vazifalarni bajaradigan amalda hukumatning yollanma qo'shinidir. Ushbu qo'shindan Rossiya, Ukrainadagi maxsus harbiy operatsiya davomida harbiy taktikaning yangi turlarini ishlab chiqish, amaliyotda sinab ko'rish hamda natijalaridan zaruriy xulosalarni olib harbiy sohada moddiy mablog' bilan erishilib bo'lmaydigan yangi taktik tajribalarga ega bo'lish maqsadida samarali foydalangan.

Shuni alohida takidlash kerakki, qurolli mojarolarning yaqin tarixida bunday XHK larni keng maqsadlarda, to'g'ridan-to'g'ri qo'llanilishi kabi holatlar kuzatilmagan. Ushbu tendensiyadan kelib chiqib takidlash mumkinki, yaqin istiqbolda, Rossiya Qurolli kuchlarini isloh qilish jarayonida yangi nolegal bo'linma va otryadlar tuzish, ular bilan hamkorlikni rivojlantirish orqali nafaqat muntazam harbiy kontingentning sonini oshirishga, balki noan'anaviy kurash instrumenti hisoblanmish "proksi kuchlar"ni (yashirin va nazorat ostidagi qurolli bo'linma ko'inishda) shakllantirish va "zarur holatlarda" ularning imkoniyatlaridan keng foydalanishga harakat qilishda faol davom etadi.

Rossiy-Ukraina qurolli mojarosida Vagner XHK olib borgan harbiy amaliyotlari tahlilidan kelib chiqqan holda, zamonaviy harbiy mojarolarda erishilgan muhim amaliy harbiy tajriba sifatida, *uchuvchisiz uchish qurilmalarini razvedka vositasi sifatida kichik bo'linmalar (alohida jangovar birlik, guruh, vzvod) da operatsiyalar jarayonida qo'llanilishi hamda ushbu vositalar yordamida artilleriya bo'linmalari uchun nishonni topish va unga yo'naltirish bosqichlarini muvofiqlashtirgan holda operativ qo'llash taktikalarini qo'shimcha o'rganish hamda o'ziga hos jihatlarni inobatga olgan holda joriy qilish maqsadga muvofiqdir.*

Ushbu taktikaning zaifligi hali ham bir xil - hujum samolyotlari orasida katta yo'qotishlar

Shu bilan birga, ukrainalik harbiy xizmatchilar va jurnalistlarning fikriga ko'ra, yo'qotishlarning katta qismi to'g'ridan-to'g'ri xandaqlarga bostirib kirgan yollanma askarlar tomonidan ta'minlangan, ular orasida ko'plab mahbuslar ham bor. Natijada, PMC "arzon resurslar" sarflaydi, lekin sobiq harbiylar orasidan yaxshi o'qitilgan mutaxassislarni saqlab qoladi.

Turli tavsiflarga ko'ra, asosiy farq shundaki, PMC aql va qaror qabul qilish tezligi tufayli afzalliklarga ega bo'ladi, ya'ni Ukrainaga muntazam Rossiya armiyasining ko'plab bo'linmalariga nisbatan ustunlik beradigan xuddi shu narsa tufayli.